

Nr 19.

Ankom till Riksdagens kansli den 14 mars 1911 kl. 6 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 14 kap. 22 § strafflagen.

Uti en inom Andra kammaren väckt till lagutskottet hänvisad motion, nr 213, har herr V. Rydén anfört följande:

»Den ena gången efter den andra inträffar det, att öfver olyckliga kvinnor, som i förtviflan dödat sina barn, domar afkunnas, som i hög grad uppröra det allmänna rättsmedvetandet. Under trycket af opinionen öfver sådana domar ändrades år 1907 14 kap. 22 § strafflagen i den riktningen, att lägsta strafflatituden för barnamord sänktes till ett år. Denna straffsänkning tillämpas emellertid endast i det fall, att dödandet ägt rum omedelbart efter barnets födelse. Den ogifta moder, som har styrkan att några dagar strida mot nöd och förtviflan, innan hon begår förbrytelsen, straffas däremot enligt 14 kap. 1 §, hvars lägsta strafflatitud är *lifstids straffarbete* — en i mina ögon omänsklig dom öfver en människa, som oftast bragts till förtviflan genom en mans samvetslöshet att undandraga sig plikterna gent emot sitt eget barn och dess moder.

Ett fall, som allmänt upprört sinnena, beror för närvarande på Skånska hofrättens pröfning. En stackars olycklig moder som utan existensmöjligheter, öfvergifven af alla i nära tre veckor efter barnets födelse kämpar som för lifvet för att kunna behålla sitt barn lefvande tvingas till slut af nöden på knä och tager sitt barns lif. Hon dömes icke för barnamord utan för *mord* till lifstids straffarbete. Allmänna

rättsmedvetandet reagerar. En man, som inte tror, att lagarna kunna vara så gränslöst obarmhertiga, anmäler domaren för justitieombudsmannen. Denne konstaterar emellertid, att domaren ej kunnat döma annorlunda. Sådan är lagen. Hofrätten drar sig för att stadfästa domen. Kan manne inte den olyckliga ha befunnit sig i ett sådant tillstånd af depression, att hon varit mindre tillräknelig? Hon intages för observation på hospital, där man konstaterar, att hon varit vid sina sinnens fulla bruk. Så återstår ingenting annat än att lagen har sin gång. Det blir listids straffarbete, måhända förkortad någon gång i framtiden genom kunglig nåd. Straffet har blifvit så otroligt hårdt, därför att hon icke var färdig att döda barnet omedelbart efter födelsen. Och dock torde mången förmena, att den kvinna, som i tre veckor stridde innan hon begick sin förtviflade gärning, visat en större moralisk styrka än den som föll för första ögonblickets frestelse.

Ett bibehållande af den nuvarande kolossala skillnaden i straff mellan barnamord omedelbart efter födelsen och några dagar eller veckor efter densamma synes mig rent obilligt med hänsyn till brottens natur. Särskildt framträder denna obillighet, om man tänker på det förhållandet, att det blir allt vanligare, att ogifta mödrar vid barnens födelse söka sig in å barnbördshuset. För dessa kvinnor inträffar det förtviflade läge, under hvilket i regeln barnamorden pläga ske, först efter slutet af vistelsen å barnbördshuset, d. v. s. i allmänhet efter 8—10 dagar. Mödrar, som omedelbart efter sin utskrifning från barnbördshuset döda sina barn, dömas sålunda för mord till listids straffarbete.

Jag anser dessa förhållanden vara så orättfärdiga mot de olyckliga öfvergifna mödrarna och så obarmhertiga mot de domare, som nödsakas tillämpa dessa lagbestämmelser, att jag härmed dristar mig föreslå en förändring i lagen. Den synes mig böra ske genom den ändringen, att barnamord icke dömas som mord enligt 14 kap. 1 § strafflagen utan enligt 22 § i samma kapitel. Jag har tänkt mig, att syftet med min motion skulle vinnas, därest ordet »foster» i denna paragraf utbytes mot ordet »barn».

Därest lagutskottet finner sig kunna biträda tankegången i min motion men skulle finna annan lagändring nödig eller lämplig för uppnåendet af dess syfte, anhåller jag värdsamt att lagutskottet ville, utan uppskjutande af frågans lösning till en obestämd framtid, föreslå nödiga jämkningar eller omformuleringar.

På grund af det anförda tillåter jag mig värdsamt föreslå, att Riksdagen ville för sin del antaga följande förslag till ändrad lydelse af 14 kap. 22 § i strafflagen:

22 §.

Har kvinna, som af olofflig beblandelse blifvit hafvande, vid födseln eller därefter uppsåtligen dödat sitt barn, vare sig genom handåverkan eller underlåtenhet af det, som till barnets bibehållande vid lif nödigt var; dömes för barnamord till straffarbete från och med ett till och med sex år. Äro omständigheterna synnerligen försvårade, må tiden för straffarbetet till tio år höjas.

Därest för vinnandet af syftet med denna motion ändring i denna eller annan paragraf i 14 kap. strafflagen skulle finnas nödig eller lämplig, vill jag härmed hafva framställt motion om sådan ändring.»

Den äldre svenska rätten såg i barnamord en särskild svår förbrytelse och straffade i enlighet därmed sådant brott såsom kvalificerad mord. Ännu 1734 års lagstiftare ansågo, att barnamord borde bestraffas med yttersta stränghet. Uti 16 kap. missgärningsbalken, som handlade om barnamord i egentlig mening, stadgades sålunda: »Kona, som af olofflig beblandelse warder hafvande, och thet ej uppenbarar för födseln, söker enslighet vid sielfwa födseln, och thet efter lägger fostret å lön; hon skall halshuggas och å båle brännas, ehvad hon föregifwer fostret vara dödt födt eller ej fullgångit. Warder thet genast framskaffadt, och pröfwes thet ej fullgångit vara, eller finnes ej något wäldsamt tekn therå; så straffes modren med ris, fängelse eller arbete; plichte ock thertill för lägersmålet.» Om den af olofflig beblandelse hafvande kvinnan, som dödat barnet, ej sökt enslighet vid födseln eller ej därförut förhelligat sitt tillstånd, undslapp hon med straff såsom för mord af föräldrar å barn enligt 14 kap. 1 §, hvilket lagrum föreskref mistning af högra handen såsom skärpning i dödsstraffet.

*Utskottets
yttrande.*

Upplýsningstidehvarfvets friare åskådning medförde emellertid så småningom en omhållning äfven å nu ifrågavarande område. Med öppen blick för de särskilda omständigheter, som äro förknippade med barnamord, framhölls snart såsom en plikt för lagstiftaren att vid straf-

fets bestämmande taga hänsyn till de förklarliga motiv, som kunna inverka på barnamörderskan, äfvensom därtill att kvinnan vid förbrytelsens begående kunde anses mindre tillräknelig på grund af den genom födseln framkallade sinnesförfattningen.

Det första steget till behjärtande af dessa synpunkter i vårt land togs, då konung Gustaf III dels genom nådigt bref den 17 oktober 1778 utfärdade åtskilliga ännu gällande påbud för förbättrande af de kvinnors ställning, som framfödt oäkta barn, dels ock för Riksdagen nämnda år framlade ett förslag om strafflindring för barnamord, i hvars motivering bland annat yttrades, hurusom man kunde hafva att söka motiverna till barnamordet i en falsk uppfattning om heder och en illa förstådd fruktan för vanära, äfvensom att barnamordet icke kunde förhindras genom dödsstraffet, enär detta ofta af kvinnan ansåges som enda utvägen att på en gång varda både skam och bekymmer kvitt. Att tiden emellertid ännu icke var fullt mogen för genomförande af en dylik reform framgår af ett utlåtande från ständerna af samma år, däri yttrades, hurusom vid barnamord understundom inträffade sådana omständigheter, »som göra detsamma till ett af de grufveligaste mord, hvartill någon emot alla naturens och mänsklighetens band kan låta sig föras, hvaremot icke eller sällan sådana händelser, skäl och konsiderationer sig förete, som kunna göra brottet hos en för barnamord anklagad kvinna sådant, att hon synes berättigad till medlidande, nåd och förskoning. Hvad således angår ett rätteligen så kalladt barnamord, där en stadgad vilja, uppsåt och våldsam fullbordad sammanstämma, så hafva Riksens ständer hållit betänkligt att styrka till ändring uti hvad lagen därom stadgar, men instämma med Kungl. Maj:ts nådiga proposition, då sådana omständigheter förekomma, att foster af grof forseelse och vangömmo, utan uppsåt att dräpa eller befunnet våldsamt tecken, ljuter döden och å lön lägges.» — I öfverensstämmelse med ständernas ofvanberörda utlåtande affattades kungl. förordningen den 20 januari 1779, enligt hvilken dödsstraff icke skulle ifrågakomma i andra fall, än då hos kvinnan visats fullt uppsåt att afdagata taga fostret.

Lagkommittén gick vidare på den genom nyssnämnda åtgärder inslagna nya vägen. Dess förslag till straffbalk upptog i 16 kap. 9 § följande stadgande om barnamord: »Dödar moder, med uppsåt, sitt oäkta barn, under födseln eller inom ett dygn därefter, ehvad det sker genom handaverkan eller genom underlåtagandet af det, som till barnets bibehållande vid lif nödigt varit; dömes för barnamord till straffarbete i första grad» (d. v. s. på lifstid eller från nio till och med tolf år).

Lagberedningen, som i fråga om barnamord bibehöll den af lagkommittén gifna begreppsbestämningen, ansåg straffet böra ytterligare mildras och satte detsamma till fängelse på lifstid eller från åtta till och med tio år.

I en vid 1859—60 års riksdag framlagd kungl. proposition med förslag till ny misshandelsförordning utbyttes lagberedningens »vid födseln, eller inom ett dygn därefter» mot »vid födseln eller straxt därefter», hvilket lagutskottet ändrade till »vid födseln eller snart därefter». Sedan återremiss ägt rum med anmärkning, att hvarken ordet »straxt» eller ordet »snart» vore fullt lyckligt valdt för att utmärka fortvaron af det abnorma själstillstånd, hvori kvinnan genom födsloarbetet blifvit försatt, yttrade utskottet, att det torde vara skäl att närma sig till den gamla lagens redaktion, hvarigenom väl icke uttryckligen angåfves något slags tidsbestämning, men där ej mindre användandet af ordet »foster» i stället för »barn» eller »spädt barn», som annorstädes i lagen förekomme, än äfven ordställningen i öfrigt häntydde på gärningens omedelbara sammanhang med den ställning, hvori kvinnan genom själfva födseln blifvit försatt. Med anledning häraf föreslog utskottet i ifrågavarande afseende den lydelse, som äfven upptogs först i 1861 års misshandelsförordning, och sedermera oförändradt i 1864 års strafflag 14 kap. 22 §, där det hette: »Har kvinna, som af oloflig beblandelse blifvit hafvande, vid födseln eller därefter uppsåtligen dödat sitt foster, vare sig genom handaverkan eller underlåtenhet af det, som till fostrets bibehållande vid lif nödigt var: dömes, för barnamord, till straffarbete från och med fyra till och med tio år».

Sedermera blef genom lag af den 20 juni 1890 strafflatituden ändrad till straffarbete från och med två till och med sex år; dock att, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, tiden för straffarbetet må höjas till tio år.

Genom lag den 12 juli 1907 sänktes ytterligare straffminimum till ett år.

Grunden till den särskilda behandling från lagstiftningens sida, hvarför ifrågavarande brott blifvit föremål, är, såsom redan af det anförda torde framgå, att söka, förutom däri att ett framfödt foster för dess moder äfven efter födseln med visst fog kan te sig såsom en ej fullt själfständig, från henne skild varelse samt i moderns exceptionella fysiska tillstånd, äfven i den nödställda belägenhet, hvori särskildt den kvinna, som framfödt ett oäkta barn, mer än en annan moder kan befinna sig, och som för henne kan föranleda en under många förhållanden

förklarlig önskan att röja barnet ur vägen och sålunda undgå den vanära och andra lidanden, af hvilka hon med eller utan skäl kan frukta att drabbas.

De omständigheter, som sålunda gifvit ifrågavarande brott dess specifika karaktär, hafva i olika länders lagstiftningar ansetts inverka i olika grad och på olika sätt.

Merendels förutsätter brottet, såsom fallet är hos oss, en i de respektive lagarnas mening oloflig beblandelse. I andra fall inträder den särskilda straffmildringen äfven efter födsel inom det af lagstiftningen erkända äktenskapet. Så är fallet bland annat i Frankrike, Schweiz, Nederländerna, Italien och Spanien. Den gällande österrikiska rätten gör härutinnan ingen annan skillnad mellan äkta och oäkta barn än beträffande straffsatsen. I vissa romanska länder är sluttiden för de här ifrågakommande omständigheternas särskilda inverkan i straffrättsligt afseende satt till den tidpunkt, då födelsen blifvit bekantgjord genom barnets införande i de officiella befolkningsregistren. Enligt den italienska lagen gälla dessa omständigheter i fråga om moder, som inom de första fem dagarna efter födelsen dödar ett i befolkningsregistret ännu icke infördt barn. Flertalet strafflagar använda dock härutinnan mer allmänna ordalag i likhet med den svenska.

Såsom af det förut anförda redan torde framgå, ligger det konstitutiva i den hos oss använda metoden för bestämning af barnamordets begrepp till skillnad från vanligt mord, förutom i den olofliga beblandelsen, dels däri att objektet för brottet skall kunna betecknas såsom foster, dels i det samband med själfva födelsen, hvori gärningen för öfrigt måste stå, och som i lagen uttryckts med »vid födelsen eller därefter».

Den begreppsbestämning, som sålunda i vår lag gifvits, lämnar visserligen en viss, om än begränsad möjlighet för domaren att med betraktande af omständigheterna i det särskilda fallet bedöma de förhållanden, som här åsyftas. Men å andra sidan ligger i dessa lagens uttryck, jämförda med det ovillkorliga straffbudet i fråga om vanligt mord, som uttalats i strafflagens 14 kap. 1 § och enligt hvilket straffet skall bestå i lifvets förlust eller straffarbete på lifstid, en begränsning, som otvifvelaktigt under många omständigheter måste anses alltför snäf. Det ligger nämligen i öppen dag, att de skäl, som i fråga om bestämmande af barnamordsbegreppet i lagens nuvarande mening varit afgörande och verkat straffmildrande — moderns sinnesförfattning och nödställda belägenhet — ofta äga giltighet äfven sedan den tid flutit, som därutinnan måste anses af lagen åsyftad. Den nuvarande

skarpa skillnaden i straffhänseende mellan de båda fallen — barnamord och annat mord — kan därför leda och har också i verkligheten ledt till resultat, som måste betecknas såsom för det allmänna rättsmedvetandet synnerligen stötande. Verkan af det otillfredsställande i sagda bestämmelser kan visserligen, såsom i andra fall, där strafflagstiftningen ej ger ett tillfredsställande uttryck för den rådande rättskänslan i ett visst afseende, mildras genom Konungens benådningsrätt. Men om man till stöd för uppehållande af den gällande rätten på detta område åberopar denna omständighet, förbiser man enligt utskottets uppfattning det förhållandet att en straffbestämmelse, från hvilken i benådningsväg ofta måste dispenserar, därigenom i viss mån ådagalägger sin olämplighet för fyllande af sitt ändamål, äfvensom att det resultat, som i benådningsväg vinnes, röner inverkan af straffbestämmelsen. Ej heller tages därvid behörig hänsyn vare sig till den felandes berättigade intresse eller till domaren, hvilken tydligen genom lagens brister i detta afseende måste kunna råka i en belägenhet, som blir desto mer brydsam ju hänsynsfullare och mer samvetsöm han är i utöfningen af sitt kall.

Lika med motionären anser därför utskottet det vara af vikt, att den brist, som sålunda måste anses vidlåda den gällande lagstiftningen, undanröjes. Det af motionären i sådant afseende afgifna förslag, hvaraf skulle följa, att hvarje fall, där moder till oäkta barn beröfvade detsamma lifvet, skulle, oafsedt barnets ålder, rubriceras såsom barnamord i lagens mening, skulle emellertid innebära en alltför vidtgående och därigenom ur samballets synpunkt ej mindre bristfällig utväg, som alltså icke kan af utskottet förordas. En ändring i angifna syfte måste i allt fall äfven omfatta åtminstone 23 § i ifrågavarande kapitel i strafflagen, däri stadgas om försök till brott, som här afses.

Utskottet, som finner en mera ingående undersökning nödig rörande hvilken utväg, som bör anlitas för näende af det åsyftade ändamålet, anser det därför böra öfverlåtas åt Kungl. Maj:t att efter erforderlig utredning föreslå den lagändring, som kan vara lämplig.

Af en sådan undersökning lär äfven framgå, huruvida och i hvad mån den mildring af straff, som enligt de i nuvarande lagstiftning meddelade bestämmelser gäller till förmån för moder, som af olofflig beblandelse blifvit hafvande, må böra utsträckas att kunna afse äfven gift kvinna.

Det synes utskottet, som om det utan afsevärd svårighet skulle låta sig göra att utan afbidan under en obestämd framtid af en mer omfattande omarbetning af vår strafflag genomföra den sålunda ifrågasatta lagändringen.

På grund af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, i anledning af förevarande motion, måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, i hvad mån och på hvad sätt lindrigare straff må kunna stadgas för kvinna, som, utan att de i 14 kap. 22—25 §§ strafflagen stadgade förutsättningar äro för handen, dödat sitt barn eller gjort försök därtill, samt för Riksdagen framlägga det förslag, som däraf kan föranledas.

Stockholm den 14 mars 1911.

På lagutskottets vägnar:

ERNST HÅKANSON.

Reservation:

Herr *Håkanson*, med hvilken herrar *Gustaf Andersson*, *Lorentz Petersson*, *Trana*, *von Baumgarten* och *Stendahl* instämt, har anført:

»Med afseende å det af motionären afgifna förslag till lydelse af 22 § 14 kap. strafflagen är jag ense med utskottet om, att detta förslag, hvaraf skulle följa, att hvarje fall, där moder till oäkta barn beröfvade detsamma lifvet, skulle, oafsedt barnets ålder, rubriceras såsom barnamord i lagens mening, skulle innebära en alltför vidtgående och därigenom ur samhällets synpunkt bristfällig utväg för genomförande af en lagändring i det syfte, hvarom är fråga.

Då däremot utskottet uttalar, att det utan afsevärd svårighet torde låta sig göra att utan afbidan under en obestämd framtid af en mer omfattande omarbetning af vår strafflag genomföra eu lagändring i motionens syfte, kan jag ej instämma med utskottet.

Med afseende härå vill jag till en början erinra, att flere utländska strafflagar gifvit bestämmelserna angående barnamord en mer restriktiv affattning än som förekommer i den svenska. Som exempel kan i fråga

om tidsbestämningarna för inverkan af den härvid i hvarje fall gällande straffmildringsgrunden anföras Tyskland »vid eller strax efter födelsen», Belgien »strax efter», Nederländerna »kort efter» och Danmark »strax efter födelsen». I den norska lagen är tiden bestämd till »under Födelsen eller inden et Døgn efter denne».

Vill man därför vidtaga åtgärd för nående af det af motionären åsyftade ändamålet, torde enligt min mening erfordras ändring af 1 § i 14 kap. strafflagen, däri stadgas, att den, som i uppsåt att döda, med berådt mod beröfvar någon lifvet, skall för mord mista lifvet eller dömas till straffarbete på lifstid. I samband därmed torde då äfven krävas omarbetning af den i 3 § af samma kapitel meddelade bestämmelsen angående dråp. En dylik omarbetning, därvid möjligen kunde ifrågakomma till beaktande äfven andra särskilda straffmildringsgrunder än ensamt den af motionären afsedda, skulle emellertid enligt mitt förmenande blifva alltför vidtgående för att böra utföras utan samband med en revision jämväl af öfriga bestämmelser i ifrågavarande kapitel i strafflagen eller af strafflagen i dess helhet.

Jag anser det vara så mycket mindre skäl till särskilda omedelbara lagstiftningsåtgärder i sagda hänseende som — på sätt utskottet erinrat — den brist, hvilken i ifrågavarande afseende må anses vidlåda den gällande rätten, kan i de ej särdeles ofta förekommande fall, då så erfordras, afhjälpas genom Konungens benådningsrätt. Då jag därjämte håller före, att man ej af ett särskildt fall eller än mindre af en däraf tilläfvventyrs framkallad känslöstämning bör sluta till behovet af en lagändring, hemställer jag,

att förevarande motion icke måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Herr *Gezelius* har anhållit få antecknadt, att han icke deltagit i behandlingen af detta ärende inom utskottet.
